

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 29 kwietnia 2016 roku

ZSR.422.17.2016.MK

**Pani
Beata Szydło
Prezes Rady Ministrów**

art. 19 Konwencji o prawach dziecka¹ przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku stanowi, że: *Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.*

Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka (ENOC) wraz z Panią Martą Santos Pais, Specjalnym Przedstawicielem Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy Wobec Dzieci, w dniu 24 września 2015 roku wydali wspólne stanowisko, w którym wyrażone zostało głębokie zaniepokojenie występowaniem i ogromną skalą zjawiska przemocy wobec dzieci w Europie. Zaapelowano o utworzenie solidnej, wszechstronnej agendy narodowej na rzecz zapobiegania i reagowania na wszystkie formy przemocy wobec dzieci.

Podczas konferencji Rady Europy (4-6 kwietnia 2016 roku) w Sofii, Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy Wobec Dzieci, zaapelowała

---

¹ Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526, z późn. zm.

do państw członkowskich ONZ o opracowanie Narodowych Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci.

W opinii Rzecznika Praw Dziecka, Narodowa Strategia na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci jest potrzebna i powinna jasno wskazywać na priorytet państwa w działaniach na rzecz walki z przemocą wobec dzieci, a jej opracowanie leży w gestii rządu.

Celem Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci będzie osiągnięcie realnego wpływu na świadomość społeczeństwa w zakresie przemocy wobec dzieci oraz wprowadzenie odpowiednich form zachowań w sytuacjach przemocy wobec najmłodszych.

Rzecznik Praw Dziecka stoi na stanowisku, że rząd przy opracowywaniu Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci powinien być wspierany nie tylko przez podmioty podległe mu strukturalnie, ale również przez Parlament, władze samorządowe, wymiar sprawiedliwości, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje zaangażowane w walkę z przemocą wobec dzieci. Ważne jest również uzyskanie poparcia społecznego dzięki kampaniom informacyjnym i akcjom mającym na celu uwrażliwienie opinii publicznej na problem przemocy wobec dzieci.

Niestety, wykrywalność zjawiska przemocy wobec dzieci jest zbyt niska, a poziom społecznej akceptacji dla stosowania kar cielesnych nadal wysoki. Służbom i instytucjom zobowiązanym do walki z przemocą wobec dzieci należy stawiać konkretne zadania, które powinny być na bieżąco realizowane, a ich efektywność monitorowana. Walka z wszelkimi formami przemocy wobec dzieci wymaga wypracowania kompleksowego podejścia, skierowanego na kluczowe kwestie, takie jak zapobieganie, ochrona, wsparcie dla ofiar, wymiana informacji i doświadczeń oraz ściganie sprawców.

Obejmując urząd w 2008 roku zapowiedziałem, że jednym z priorytetów działalności Rzecznika Praw Dziecka będzie walka z wszelkimi przejawami przemocy wobec dzieci, stąd szeroki wachlarz działań w tym zakresie.

Między innymi z inicjatywy Rzecznika Praw Dziecka wprowadzono do polskiego porządku prawnego całkowity zakaz bicia dzieci. Z satysfakcją przyjąłem, że po długich miesiącach dyskusji publicznej, w której bicie dzieci często sprowadzono do niedefiniowalnego pojęcia „klapsa” – udało się wprowadzić ten zakaz, niezwykle ważny w polskich działaniach na rzecz ochrony praw dziecka. Przepis w połączeniu z działaniami uświadamiającymi na rzecz wzmocnienia więzi rodzinnych przyczynił się do znacznych zmian świadomości społeczeństwa.

Rzecznik Praw Dziecka od 2011 roku prowadzi stały monitoring postaw społecznych wobec przemocy w wychowaniu dzieci. W 2015 roku ukazała się piąta edycja Raportu². Wyciąg z Raportu załączany jest do „Informacji o działalności Rzecznika Praw Dziecka”, składanej każdego roku do 31 marca Sejmowi RP i Senatowi RP.

Raport wskazuje, że nadal zbyt wysoki jest odsetek osób aprobujących stosowanie kar cielesnych. Chociaż w stosunku do 2008 roku, kiedy aprobatę dla stosowania kar cielesnych wyrażało 78% naszego społeczeństwa, nastąpił wyraźny spadek, bo aż o 20%, to nadal stan ten nie jest zadowalający. Z ponownie przeprowadzonych badań przez Rzecznika Praw Dziecka w 2015 roku wynika, że aprobatę dla takiego wychowywania deklaruje 58% polskiego społeczeństwa, a prawie 26% dorosłych uważa, że bicie jest skuteczną metodą wychowawczą. Badania pokazują także, że zaledwie jedna trzecia Polaków wie o istnieniu w Polsce zakazu stosowania kar cielesnych w wychowaniu.

Podkreślić należy, że Polska została wskazana pozytywnie w raporcie ONZ nt. ograniczenia przemocy wobec dzieci (2013) przygotowanym na podstawie ogólnoswiatowego badania Sekretarza Generalnego ONZ. Nasz kraj wymieniony jest w raporcie – obok Szwecji, Austrii, Niemiec, Finlandii, Holandii – jako przykład dobrej praktyki, za wprowadzenie zakazu bicia dzieci.

Należy nadal prowadzić efektywne działania uświadamiające negatywne skutki fizycznego karcenia dzieci i zachęcać do wykorzystywania pożądanych metod wychowawczych.

Celem zwiększenia ochrony małoletnich, Rzecznik Praw Dziecka skutecznie zabiegał o ratyfikację Konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, sporządzoną w Lanzarote w dniu 25 października 2007 roku. Wprowadzenie postulowanych przez Rzecznika zmian do polskiego Kodeksu karnego, m.in. zmiany trybu ścigania przestępstwa zgwałcenia na ściganie z urzędu, wprowadzenie typów kwalifikowanych przestępstw, penalizacja nawiązania kontaktu z małoletnim poniżej lat 15 za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej – grooming, umożliwiło w 2015 roku ratyfikację Konwencji³, co bezpośrednio przełożyło się na szerszą ochronę małoletnich pokrzywdzonych.

---

² *Przemoc w wychowaniu w opinii społecznej oraz relacji rodziców. Raport Rzecznika Praw Dziecka 2015 r.*, opracowała: dr hab. prof. UŚ Ewa Jarosz

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 608

Kolejną inicjatywą Rzecznika Praw Dziecka były działania na rzecz uszczelniania systemu monitorowania losów dziecka. Propozycje pozwoliły na wykluczenie możliwości „zgubienia” najmłodszych pacjentów w systemie ochrony zdrowia, w sytuacji niezgłoszenia dziecka do placówki medycznej w celu objęcia go opieką zdrowotną.

System monitorowania losów dziecka składa się z trzech elementów. Pierwszym jest obowiązek podmiotu leczniczego do przekazania informacji o porodzie położnej podstawowej opieki zdrowotnej. W przypadku, gdy matka nie potrafi wskazać położnej lub istnieje podejrzenie możliwości wystąpienia problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie noworodka, podmiot leczniczy powiadamia o porodzie powiatowe centrum pomocy rodzinie w miejscu pobytu matki i noworodka⁴. Zmiany te zapobiegają niepożądanym zjawiskom zaniedbań w opiece nad dziećmi.

Drugim elementem systemu jest Książeczka Zdrowia Dziecka, która od 1 stycznia 2016 roku stała się państwowym dokumentem medycznym. Potrzebę i zasadność przyjęcia takiego rozwiązania Rzecznik Praw Dziecka zgłaszał od 2012 roku w wystąpieniach generalnych kierowanych do Ministra Zdrowia. Wprowadzenie tego dokumentu daje wymierne korzyści dla opiekunów dziecka oraz organizatorów zdrowia publicznego – poprzez optymalizację kosztów leczenia, unikanie błędów w diagnostyce czy wykorzystanie zawartych w niej treści do właściwej profilaktyki, a także będzie użyteczny dla oceny jakości opieki sprawowanej nad dzieckiem.

Ostatnim elementem systemu monitorowania stanu zdrowia dziecka były prace na rzecz wprowadzenia zmian w standardach z zakresu profilaktyki w opiece zdrowotnej dla dzieci od 5. do 18. r.ż., prowadzone wspólnie z Polskim Towarzystwem Pediatrycznym. Standardy zapewniają realizację postulatu Rzecznika dotyczącego badania każdego zdrowego dziecka raz w roku przez pediatrę. Prace w resorcie zdrowia nad standardami w dalszym ciągu nie zostały ukończone.

Skuteczna profilaktyka i wdrażanie systemu wczesnego diagnozowania dziecka służą wykrywaniu nieprawidłowości zdrowotnych i rozwojowych oraz rozpoznawaniu symptomów krzywdzenia dzieci.

Spośród blisko 50.000 spraw zgłoszonych Rzecznikowi Praw Dziecka w 2015 roku, 5 172 związanych było z ochroną przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem,

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 16 września 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów postępowania medycznego przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki okołoporodowej sprawowanej nad kobietą w okresie fizjologicznej ciąży, fizjologicznego porodu, połogu oraz opieki nad noworodkiem (Dz. U. z 2015 r., poz. 1514).

demoralizacją, zaniedbaniem oraz innym złym traktowaniem. Dotyczyły one m.in.: przemocy w środowisku domowym i poza nim, przemocy seksualnej, przemocy wobec dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, placówkach wychowawczych, socjoterapeutycznych, wsparcia dziennego oraz resocjalizacyjnych, przemocy psychicznej i fizycznej wobec dzieci ze strony osób dorosłych w szkołach, przedszkolach i żłobkach oraz innych formach opieki nad dziećmi do lat 3, przemocy rówieśniczej, konfliktów sąsiedzkich, przedmiotowego traktowania dziecka w instytucjach.

Interwencje podejmowane przez Rzecznika w powyższych sprawach przemawiają za koniecznością opracowania i przyjęcia Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci, która w sposób kompleksowy podejmie temat przemocy wobec najmłodszych Polaków.

Jako Rzecznik Praw Dziecka często wskazuję, że prawa człowieka zaczynają się od praw dziecka. Narodowa Strategia na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci może stać się istotnym instrumentem oddziaływań ukierunkowanych na ochronę dziecka przed przemocą, także dodatkową gwarancją, że prawa dziecka określone w Konwencji o prawach dziecka będą realizowane na najwyższym poziomie.

Zdaniem Rzecznika Praw Dziecka, Narodowa Strategia na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci powinna obejmować kompleksowe podejście nakierowane na zapobieganie, ochronę i wsparcie we wszystkich formach przemocy: fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej, rówieśniczej i instytucjonalnej.

Zrozumienie problemu przemocy wobec dzieci jest kluczem do wypracowania odpowiedniej polityki. Aktualnie istnieją programy, mające na celu walkę z poszczególnymi formami przemocy, jednak brakuje strategii, która obejmowałaby kompleksowo wszystkie jej formy.

Uznanie Polski na arenie międzynarodowej i przypisanie jej zaszczytnego miana Ojczyzny Praw Dziecka, jest dla naszego kraju szczególnym zobowiązaniem do podejmowania szeroko zakrojonych i nowatorskich działań na rzecz poprawy przestrzegania praw dziecka. Należy pamiętać, że to właśnie Polska była inicjatorem uchwalenia Konwencji o prawach dziecka i jest to jedno z najważniejszych międzynarodowych osiągnięć naszego kraju w dziedzinie ochrony praw dziecka.

Mając na względzie wdrożenie odpowiedniej polityki walki z przemocą wobec dzieci, powołując się na upoważnienie Rzecznika Praw Dziecka do podejmowania działań w interesie małoletnich określone przepisami art. 3, art.10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r.

o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2086), zwracam się do Pani Premier z prośbą o podjęcie działań w kierunku opracowania Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci. Jako Rzecznik Praw Dziecka deklaruję pełną gotowość do współpracy przy wypracowywaniu najlepszych rozwiązań dla dzieci.

z wyrazami szacunku
Michał Mielniczek